

LARRY MCMURTRY

Jag såg "Den sista föreställningen" en eftermiddag i London i min ungdom. Den släppte aldrig taget. Många år senare lärde jag mig att författaren till boken bakom filmen hette Larry McMurtry och att han hade skrivit massor med böcker. Jag läste några av dem. Jag ville hemskt gärna resa till Archer City, se staden där filmen utspelades, träffa författaren.

En dag i slutet av november körde vi upp från Dallas till Archer City för att få träffa Larry McMurtry. Det var inte säkert att vi skulle få träffa honom, men den kvinna i bokhandeln som svarat på vårt mejl hade skrivit att om Mr McMurtry befann sig i stan var det möjligt att han skulle dyka upp. Han ville inte binda sig. Han gav sällan några intervjuer. På ett anslag i bokhandeln stod:

Larry McMurtry signerar inte längre böcker i denna butik – inte heller böcker som skickats med post.

Fyrtio års ständiga signerande har inverkat menligt på både hans signatur och hans lynne.

Läs för att njuta.

Färden norrut hade gått genom det platta, tomma, oändliga landskap som Larry McMurtry befolkade i roman efter roman, ända sedan debuten 1961, med *Horseman, pass by*. Vi mötte inte fler bilar än man gör på landsvägarna i norra Norrlands inland, fast bilarna här var större, och mer slitna. Vi hade stannat till vid ett landsvägshak, för en sen frukost, och noterat att man inte brydde sig om att låsa bilen. Frukosten var utmärkt, gästfriheten lika vidsträckt som landskapet.

Innanför stadsgränsen hade vi först passerat biografen och strax därefter stans enda trafikljus som hängde i sina trådar ovanför gatukorsningen, precis som i *Den sista föreställningen*. Också den börjar en novemberdag, men den här dagen var varmare och vindstilla.

Filmen tål fortfarande att ses, romanen – *The last picture show*; aldrig översatt till svenska – är ett smärre mästerverk om ungdom och uppbrott.

Larry McMurtry var hemma, han skulle komma in om en stund och när han någon halvtimme senare klev in genom dörren – klädd i vinröd vindtygsjacka, jeans och kängor – bad han oss sitta ner vid det runda bordet som stod mitt i bokhandeln.

– Ni hade några frågor?

Vilka frågor ställer man till Larry McMurtry?

Ställer man frågor till den Larry McMurtry som skrivit tjugofem romaner, fått Pulitzerpriset för en av dem, *Den långa färden*, men tycker att han inte gör det särskilt bra längre? Eller ställer man frågor till den man som skriver långa, lärda essäer i *New York Review of Books*? Eller kanske vi ska koncentrera oss på Texas, på Vilda Västern, för få har väl skrivit så kunnigt om verkligheten bakom myterna? Eller så koncentrerar vi oss på Hollywood, på detta med att skriva för filmen – ett roligt hantverk som inte har så mycket med skrivande som med samarbete att göra, har han sagt, och som dessutom bör bedrivas så långt från Hollywood som möjligt. Eller varför inte boksamlaren Larry McMurtry, den galne bokspejaren, för vi satt ju i hans bokhandel?

Runt omkring oss rörde sig bokhandelsbiträden, några kunder. Samtal pågick. En telefon ringde någonstans. Vi sa att vi på vägen hit sett biografen från *Den sista föreställningen*.

– Det är inte den, sa Larry McMurtry.

Den biograf som finns i romanen, fick vi veta, brann någon gång på sextiotalet så när filmen skulle spelas in filmade de en annan biograf, längre norrut. Därför visades aldrig *Den sista föreställningen* i Archer City – förrän i april 2001, när filmen fyllde trettio, och filmens stjärnor som Jeff Bridges och Cybill Shepherd återvände hit för en dag.

Vi frågade:

– Varför skriver ni fortfarande romaner fast ni inte verkar särskilt förtjust, varken i själva jobbet eller resultatet?

– Jag måste överleva. Det är orsaken. Jag måste tjäna pengar.

Han nickade inåt bokhandeln till – han hade behållit vindtygsjackan på, satt lätt framåtlutad – och sa att han hade fem anställda som skulle ha sina löner. Bokhandeln var ingen vinstmaskin. Alltså blev det romaner, för han vet hur man skriver dem och det finns uppenbarligen läsare som gillar dem.

Hellre samlade han böcker.

I Archer City, med 1 800 invånare, har han byggt upp en bokstad: köpt upp tomma butiker och fyllt dem med böcker. 26 antikvariat hade han hittills förvärvat, över hela USA, för att rädda dessa mammutar till eftervärlden. Fortfarande letar han böcker, praktiskt taget varje dag, för en bokhandel måste hela tiden ha nya böcker; annars lessnar kunderna. Till skillnad från detta skrivande – som kräver en alltför komplex balans mellan förmåga och ork för att inträffa särskilt ofta – är bokspejandet något man bara blir bättre på, med åren, eftersom det har med kunskapsinhämtande att göra.

Detta sistnämnda sa han inte. Det har han skrivit om i *Walter Benjamin at the Dairy Queen*, en självbiografisk essäsamling som börjar med att ställa frågan om vad filosofen Walter Benjamin, med sin teori om den utdöende muntliga berättarkonsten, skulle ha kommit fram till om han bott i Texas och inte i Berlin. I Texas, skriver Larry McMurtry, har människor aldrig varit särskilt benägna att berätta saker för varandra. De har inte haft tid. De har bott för långt från varandra. När han försökte hitta sin egen stil försökte han fånga detta klara, tydliga, sparsmakade landskap i sin prosa. (Stephen King anbefaller honom till läsning i sin bok om skrivande, just av den orsaken.)

Till oss sa Larry McMurtry att här fanns någonstans mellan 200 000 och 300 000 böcker. Fast folk får komma hit för att leta själva bland hyllorna. Inga kataloger, inget Internet.

– Det här är en gammaldags bokhandel.

Sedan ringde telefonen och det var till honom.

Han var borta i tio minuter, kanske mer. Av de brottstycken vi kunde uppfatta framgick det att samtalet handlade om något han skrivit och nu hade mottagaren vissa synpunkter. Ibland höll Larry McMurtry med, ibland höll han inte med.

– Var det er förläggare? frågade vi när han kom tillbaka.

– Nej, det var Hollywood.

– Hur många filmmanus har ni skrivit?

– Sextiosex har jag skrivit, och fått betalt för.

– Och hur många har blivit film?

- Femton.
  - Vad är det svåraste med att skriva filmmanus?
  - Att få dom förverkligade. Man jobbar i två, tre månader och sen hör man ingenting. Man måste prata dom till liv igen.
- Larry McMurtry hade satt sig ner, men reste sig nu upp.
- Tyvärr, jag måste iväg.
  - En sista fråga?
  - Ja.
  - Er favoritförfattare?
  - Mina favoritförfattare finns bland 1800-talets europeiska författare.
  - Inga amerikaner?
  - Nej, nej.
- Sa Larry McMurtry och försvann ut genom dörren.

I en essä har han jämfört sig med sin far, cowboyn som på ålderns höst sa att hans liv trots allt varit lyckat ty han hade ägt två, tre bra hästar och bevarat sitt goda namn ända till slutet. Själv, skriver Larry McMurtry, har han kvar det goda namn han fått i arv och överlämnat till sin son; dessutom två, kanske tre bra böcker.

Anders Sundelin

Voltaire december 2006

FOTNOT. Efter vårt möte fick han tillsammans med Diana Ossana en Oscar för manuskriptet till filmen *Brokeback mountain*, som han även producerat. I tacktalet hyllade han sin schweiziska skrivmaskin Hermes 300.